

Anonimizuota versija

Vertimas

C-865/19 - 1

Byla C-865/19

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2019 m. lapkričio 27 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas:

Tribunal d'instance de Rennes (Prancūzija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. lapkričio 21 d.

Pareiškėja:

Caisse de Crédit Mutuel Le Mans Pontlieue

Atsakovas:

OG

<...>

2019 m. lapkričio 21 d. SPRENDIMAS

<...>

BYLOS ŠALYS:

PAREIŠKĖJA :

CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS
PONTLIEUE <...>, LE MANS <...> (orig. p. 2)

IR:

ATSAKOVAS (-AI):

OG

<...>, ST GRÉGOIRE <...>

FAKTINIŲ APLINKYBIŲ IR PROCESO APRAŠYMAS. ŠALIŲ REIKALAVIMAI IR PAGRINDAI

Priėmus 2008 m. rugpjūčio 7 d. notarinį aktą CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE suteikė OG ir PF nekilnojamajam turtui įsigyti:

- 80 275 EUR MODULIMMO paskolą 300 mėnesių laikotarpiui, taikant 4,85 proc. palūkanų normą,
- 13 200 EUR paskolą su nulinėmis palūkanomis 96 mėnesių laikotarpiui.

Paskola su nulinėmis palūkanomis buvo grąžinta 2016 m. liepos mėn.

Negavusi numatytų įmokų CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE 2018 m. balandžio 26 d. registruotu laišku su gavimo patvirtinimu pranešė apie sutarties nutraukimą nesuėjus terminui ir pareikalavo sumokėti 78 080 EUR sumą.

2018 m. gegužės 11 d. per notarą jiems buvo įteiktas nurodymas dėl priverstinio turto arešto ir pardavimo.

2018 m. birželio 11 d. ieškiniu, kurį *Tribunal d'instance de Rennes* (Reno pirmosios instancijos teismas, Prancūzija) gavo 2018 m. birželio 13 d., CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE pareikalavo areštuoti OG darbo užmokesčių, siekiant patenkinti 78 602,57 EUR kreditinį reikalavimą.

Toks pats ieškinys buvo pareikštas prieš PF.

Bylos nagrinėjimas buvo numatytas 2018 m. spalio 11 d., tačiau buvo perkeltas į 2018 m. gruodžio 20 d., kad kreditorius galėtų paaiškinti apie galimą dvejų metų senaties terminą, taikomą palūkanų normą ir pagrindinę reikalaujamą sumą.

Vėliau bylos nagrinėjimas buvo perkeltas į 2019 m. vasario 28 d., kad kreditorius galėtų pateikti paaiškinimus dėl galimos klaidos dėl paskolos sutartyje ir pasiūlyme nurodytos bendros kredito kainos normos (BKKN).

2018 m. gruodžio 24 d. raštu teismas šalims nurodė, kad atitinkamai 80 275 EUR paskolai, kuriai taikomi 583 EUR mokesčių ir kuri grąžinama sumokėjus 96 mėnesines įmokas po 384,90 EUR, o vėliau 204 mėnesines įmokas po 527,55 EUR, neįskaitant 22,76 EUR per mėnesį privalomos draudimo įmokos, pagal 2002 m. birželio 10 d. Dekrete Nr. 2002-98 ir jo priede numatytą diskonto normų nustatymo metodą, taikomą visoms paskoloms, paskaičiuota BKKN yra 5,364511 proc., suapvalinus iki trijų dešimtųjų dalių po kablelio –5,365 proc., bet ne 5,363 proc., kaip buvo nurodyta paskolos pasiūlyme.

<...>[normos apskaičiavimo formulė]

Jis pažymėjo, kad klausimas, ar kreditoriaus nurodyta 5,363 proc. norma, kai BKKN yra 5,364511 proc., gali būti laikoma teisinga, turėtų būti pateiktas

(orig. p. 3) Europos Sąjungos Teisingumo Teismui, nes apvalinimo taisyklei, kuri naudojama apskaičiuojant BKKN (nuo 2016 m. spalio 1 d. – bendros kredito kainos metinė norma (BKKMN)), taikoma Bendrijos teisė.

<...>[nacionalinis procesas]

Nagrinėjamoje byloje <...> CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE, <...> prašo:

- atmesti visus OG ir PF prašymus, argumentus ir reikalavimus;
- pripažinti priimtinu ir pagrįstu jos prašymą areštuoti OG ir PF darbo užmokestį;
- pripažinti, kad jos ieškinys dėl piniginio reikalavimo pareikštas nepraleidus senaties termino;
- konstatuoti, kad ji turi vykdomąjį dokumentą;
- nuspręsti, kad nėra pagrindo sumažinti sutartinę palūkanų normą;
- nurodyti areštuoti OG ir PF darbo užmokestį siekiant patenkinti laikinai sustabdytą 2018 m. birželio 11 d. 78 663,46 EUR kreditorinį reikalavimą;

<...>

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE prieštarauja atsakovų pateiktam prašymui dėl prejudicinio sprendimo. Ji mano, kad naudojama taisyklė yra aiški atsižvelgiant, be kita ko, į Kasacinio teismo jurisprudenciją ir paskolos gavėjas negali remtis BKKMN klaida, nes tai nedaro įtakos pirmai dešimtajai daliai po kablelio.

Be to, ji teigia, kad OG ir PF negali ginčyti BKKMN, nes baigėsi penkių metų senaties terminas (aktas buvo priimtas 2008 m. rugpjūčio 7 d.).

Iš esmės, ji mano, kad paskolos gavėjai, neįrodę konkurencinio paskolos pasiūlymo buvimo, nepatyrė jokios žalos.

Be to, ji teigia, kad jos paskaičiavimai, atlikti remiantis metinėmis normomis, padalintomis iš dvylikos, taikant vienodos trukmės mėnesio taisyklę, kuri leidžiama pagal teisės aktus ir jurisprudenciją, yra visiškai teisingi, o teismo naudotas skaičiavimo metodas, kuriuo remiasi ir atsakovai, netaikytinas.

Ji taip pat mano, kad ieškinio pareiškimo terminas nepasibaigęs, o jame numatytas piniginio reikalavimo suma yra visiškai pagrįsta, ir prieštarauja prašymui nustatyti atidėjimo laikotarpį. **(orig. p. 4)**

Nagrinėjamoje byloje PF<...>, OG, <...>prašo:

prieš priimant sprendimą,

– pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą dėl 1998 m. vasario 16 d. Direktyvos 98/7/EB aiškinimo Prancūzijos vidaus teisėje;

iš esmės,

– pripažinti negaliojančia nagrinėjamos paskolos palūkanų normos sąlygą;

– pagrindinis reikalavimas – panaikinti CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE teisę į palūkanas bei mokesčius ir nustatyti, kad jos piniginio reikalavimo suma yra 33 179,98 EUR;

– papildomas reikalavimas – pakeisti sutartinę palūkanų normą teisės aktuose nustatyta palūkanų norma ir nurodyti atlikti pagrindinės sumos ir pagal teisės aktuose nustatytą palūkanų normą nesumokėtų palūkanų tarpusavio įskaitymą, taip pat atlyginti skirtumą tarp jau sumokėtų palūkanų pagal sutartinę palūkanų normą ir palūkanų pagal teisės aktuose nustatytą palūkanų normą, kuri turi būti taikoma atgaline data;

– bet kuriuo atveju, nustatyti jiems ilgiausią įmanomą laikotarpį ir nuspręsti, kad per šį laikotarpį palūkanos neskaičiuojamos nuo mokėtinų sumų;

<...>

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE teigia, kad penkių metų senaties terminas pradėtas skaičiuoti nuo tada, kai jiems tapo žinoma visa informacija, reikalinga siekiant imtis atitinkamų veiksmų, arba kai teismas *ex officio* nurodė šį pagrindą. Be to, ji tvirtina, kad BKKMN nurodymas sutartyje turi esminę reikšmę (kaip tai priminė Europos Sąjungos Teisingumo Teismas) ir patikslina, kad ši palūkanų norma iš esmės yra veiksnys, lemiantis vartotojo sutikimą.

SPRENDIMO MOTYVAI

DĖL KLAIDOS, SUSIJUSIOS SU BKKMN

1. Dėl senaties termino taikymo

Pagal Civilinio proceso kodekso 122 straipsnį byla negali būti nagrinėjama dėl bet kokių pagrindų, kuriems esant prieštaravimas gal būti pripažintas nepriimtiniu dėl jame pateikto reikalavimo (nenagrinėjant iš esmės ir neužtikrinant teisės pateikti ieškinį), t. y. dėl trūkumų, suinteresuotumo nebuvimo, senaties ar nustatyto termino, įsiteisėjusio sprendimo.

Nagrinėjamoje byloje paskolos sutartis buvo pasirašyta 2008 m. rugpjūčio 7 d., todėl bankas mano, kad skolininkai nebegali pateikti prieštaravimo dėl BKKMN. (orig. p. 5)

Visų pirma reikia pažymėti, kad šį pagrindą nurodė teismas, kuris jokia būdu negali būti prilygintas bylos šaliai. Iš tiesų, toks senaties terminas gali būti taikomas tik pareikštam ieškiniui teisme ir pateiktam priešieškiniui, kaip atsakui į pareikštą ieškinį. Taigi jis gali būti taikomas tik bylos šalims, bet ne teismui. Teismas, *ex officio* nurodydamas teisinį pagrindą, siekia užtikrinti teisės laikymąsi, tačiau jis neveikia kaip bylos šalis ir nereikia jokio reikalavimo. Dėl to toks pagrindas negali būti pripažintas „nepriimtinu“.

Be to, kalbant apie nurodyto senaties termino skaičiavimo pradžią, teismas nėra tokioje pačioje pozicijoje kaip paskolos gavėjas, kuris, jei yra tinkamai informuotas apie vartotojų teisės ypatumus, būtų galėjęs nuo sutarties pasirašymo pastebėti, kad nesilaikoma atitinkamų teisės nuostatų, ir dėl to, jei būtų leidęs eiti senaties terminui, būtų elgęsis neatsakingai. Iš tiesų, kadangi teisėjas susipažino su sutartimi tik proceso metu, anksčiausia tariamo senaties termino pradžia galėtų būti laikomas bylos paskyrimo nagrinėti momentas.

Be to, paminėtina, kad įstatymų leidėjas nenustatė jokių terminų nurodyti pagrindą *ex officio*. <...> [teisės aktų istorija]

Galiausiai, remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija „*tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo egzistuojanti nelygybė gali būti kompensuota tik teismo, į kurį kreiptasi su ginčais, aktyviais veiksmais, kurie nesusiję su sutartinių santykių subjektais*“ (2016 m. balandžio 21 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Radlinger*, C–377/14, 66 ir 67 punktai); taigi teismas turi *ex officio* nurodyti pažeidimus, ypač pačius sunkiausius (2016 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Home Crédit Slovakia*, C–42/15, 70 ir 71 punktai) ir pagal jo vidaus teisę jam negali būti draudžiama tai daryti pasibaigus tam tikram terminui (2002 m. lapkričio 21 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Cofidis*, C–473/00).

Tai puikus teisingo teismo proceso pavyzdys, kai teismas, esant palankioms aplinkybėms „pavadoja“ šalį dėl jos silpnesnės pozicijos ar neišmanymo.

Kalbant apie pačias bylos šalis, reikia priminti, kad priešieškiniai ir gynybos priemonės yra pateikti tokiu pat būdu prieš proceso teisme šalis. Skolininko reikalavimai, kai jais siekiama tik atmesti jam pateiktus reikalavimus, yra tik gynybos dėl esmės priemonė, kaip tai suprantama pagal Civilinio proceso kodekso 71 straipsnį, kuriai netaikomas senaties terminas.

Teisės į palūkanas panaikinimo arba BKKMN pripažinimo negaliojančia pagrindus apima taisyklės, taikomos esminiams gynybos pagrindams, nes tai yra reikalavimai, kuriais siekiama, kad išnagrinėjus iš esmės, kitos bylos šalies reikalavimas būtų atmestas kaip nepagrįstas (bent iš dalies), nepateikiant priešieškinių dėl tariamos permokos gražinimo. **(orig. p. 6)**

Galiausiai nebuvo nustatyta, kad neįspėti paskolos gavėjai OG ir PF galėjo patys aptikti BKKMN, kaip laikotarpio normos, apskaičiavimo klaidų, kurios nebuvo tik tam tikrų mokesčių neįtraukimo pasekmė, tačiau bendra normos apskaičiavimo klaida.

Taigi atsakovo reikalavimams negali būti taikomas senaties terminas.

Dėl to pateiktas nepriimtino pagrindas yra atmestinas.

2. Dėl prejudicinio klausimo

1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/7/EB, iš dalies keičiančios Direktyvą 87/102/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo, II priede nustatyta matematinė formulė bendros kredito kainos metinei normai (BKKMN) apskaičiuoti, o jos vertime į prancūzų kalbą (d punktas) patikslinta:

„Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Lorsque le chiffre est arrondi à une décimale particulière, la règle suivante est d'application : si le chiffre de la décimale suivant cette décimale particulière est supérieur ou égal à 5, le chiffre de cette décimale particulière sera augmenté de 1.“ („Apskaičiavimo rezultatas išreiškiamas bent vienos dešimtosios tikslumu. Apvalinant iki tam tikros dešimtosios skaičiaus dalies, taikoma tokia taisyklė: jeigu skaičius, einantis po šios tam tikros dešimtosios dalies yra lygus 5 arba didesnis, minėtos dešimtosios dalies skaičius padidinamas vienetu.“)

Ši taisyklė perkelta į 2008 m. balandžio 23 d. Direktyvą 2008/48/EB, panaikinančią Tarybos direktyvą 87/102/EEB, o vėliau – į 2014 m. vasario 4 d. Direktyvą 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto, kurioje ji suformuluota taip:

„Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Si le chiffre de la décimale suivante est supérieur ou égal à 5, le chiffre de la précédente décimale exprimée sera augmenté de 1.“ („Skaičiavimo rezultatas išreiškiamas bent dešimtosios dalies po kablelio tikslumu. Jeigu skaitmuo, einantis po dešimtosios dalies, yra lygus 5 arba yra didesnis, prieš jį esantis tos dešimtosios dalies skaitmuo padidinamas vienetu.“)

Vidaus teisėje Bendrijos teisės aktuose esanti matematinė formulė pateikiama Vartotojų kodekso R 314-3 (buvęs R 313-1) III priede, o apvalinimo taisyklė – šio priedo d [punkte]: *„Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Lorsque le chiffre est arrondi à une décimale particulière, la règle suivante est d'application: si le chiffre de la décimale suivant cette décimale particulière est supérieur ou égal à 5, le chiffre de cette décimale particulière sera augmenté de 1.“* („Skaičiavimo rezultatas išreiškiamas bent dešimtosios dalies po kablelio tikslumu. Apvalinant iki tam tikros dešimtosios skaičiaus dalies, taikoma tokia taisyklė: jeigu skaitmuo, einantis po šios tam tikros dešimtosios dalies yra lygus 5 arba didesnis, minėtos dešimtosios dalies skaičius padidinamas vienetu.“). Iki 2016 m. rugsėjo 30 d. ši apvalinimo taisyklė formaliai buvo taikoma tik vartojimo kreditams, tačiau teismai ją taikė ir būsto paskoloms. Nuo 2016 m. spalio 1 d. taikymas būsto paskoloms buvo įteisintas 2016 m. birželio 29 d. Dekretu Nr. 2016-884.

Akivaizdu, kad minėtą d punkte pateikiamą pastabą sudarantys du sakiniai papildo vienas kitą: pirmajame sakinyje („*Skaičiavimo rezultatas išreiškiamas bent dešimtosios dalies po kablelio tikslumu.*“) pateikiamas reikalavimas nurodyti bent dešimtąją dalį po kablelio: terminas „*décimale*“ (dešimtoji dalis) skirtas apibrėžti bet kokį skaičių, esantį į dešinę nuo kablelio, bet ne skaitinę reikšmę; terminas „*exactitude*“ (teisingumas; kuris šiuo atveju neapibūdinamas būdvardžiu „matematinis“) yra žodžio „*précision*“ (tikslumas) sinonimas šiame sakinyje. (orig. p. 7)

Antrajame sakinyje („*Apvalinant iki tam tikros dešimtosios skaičiaus dalies, taikoma tokia taisyklė: jeigu skaitmuo, einantis po šios tam tikros dešimtosios dalies yra lygus 5 arba didesnis, minėtos dešimtosios dalies skaičius padidinamas vienetu.*“) pateikta paskutinės nurodytos dešimtosios dalies (jei kreditorius nurodė tik vieną, tai pirmosios) apvalinimo taisyklė: ši dešimtoji dalis turi būti pataisyta atsižvelgiant į po jos einančio skaičiaus reikšmę.

Tokį aiškinimą pateikia dauguma autorių, taip pat Europos Komisija, kuri buvo atsakinga už originalų tekstą <...>. [doktrininė nuoroda]

Kasaciniais teismas pateikia kitokį aiškinimą. Pagal jį straipsnio pirmajame sakinyje („*Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d’au moins une décimale.*“ („*Skaičiavimo rezultatas išreiškiamas bent dešimtosios dalies po kablelio tikslumu.*“)) terminu „tikslumas“ (pranc. „*exactitude*“) įvardijamas rezultato matematinis teisingumas (bet ne dešimtųjų dalių skaičius), ir kad nurodytos dešimtosios dalies skaitinė išraiška yra pirmosios vertė, t. y. 0,1. Jis taip pat teigia, kad paskolos sutartyje nurodyta norma lieka tokia pati, jei skirtumas tarp šios normos ir realios normos yra „mažesnis nei Vartotojų kodekso R 313-J (dabar R 314-3) nurodyta dešimtoji dalis“ (2014 m. lapkričio 26 d. *Civ. 1°*, Nr.° 13-23033 – 2015 m. balandžio 9 d. *Civ. 1°*, Nr.°14-14216). Taigi teismas visiškai nekreipia dėmesio d punkte pateikiamos pastabos antrąjį sakinį, taip supainiodamas tikslumo ir matematinio teisingumo sąvokas pirmajame sakinyje. Tačiau toks aiškinimas gali iškreipti konkurenciją, ypač būsto paskolos srityje: pavyzdžiui, minėtame 2015 m. balandžio 9 d. sprendime Nr.°14-14216 5,79 proc. norma (netgi 5,75 proc., nes suapvalinus gaunama vienodai –5,8 proc.), iš tiesų, atrodo daug patrauklesnė nei reali 5,837 proc. ar 5,84 proc. norma, nors mokami tokie patys mokesčiai ir mėnesinės įmokos. Būsimas paskolos gavėjas, ketinantis imti 500 000 EUR paskolą 30 metų laikotarpiui, natūraliai pasirinks įstaigą, kurios nurodyta BKKN (sumažinta) yra 5,75 proc., o ne tą, kurios BKKN (teisinga) – 5,84 proc., nes jis tikėtis sutaupyti (šiuo atveju 8 103,07 EUR per visą paskolos suteikimo laikotarpį).

Nagrinėjamu atveju kredito pasiūlyme nurodyta BKKN yra 5,363 proc., o reali – 5,364511 proc.: pagal Kasacinio teismo aiškinimą nurodyta 5,363 proc. norma yra teisinga (nors paskutinė dešimtoji dalis yra neteisinga), nes skirtumas tarp dviejų nurodytų normų yra mažesnis nei 0,1. Visgi būsimas paskolos gavėjas, ketinantis imti 80 275 EUR paskolą 300 mėnesių laikotarpiui, natūraliai pasirinks įstaigą,

kurios nurodyta BKKN bus 5,363 proc., o ne tą, kurios BKKN 5,365 proc., nes jis tikėtis kažkiek sutaupyti.

Atsižvelgiant į praktinę d punkte pateikiamoje pastaboje nurodytos apvalinimo taisyklės svarbą ir į tai, kad Bendrijos teisės tekstas taikomas visoms vartojamosioms, kilnojamajo ir nekilnojamajo turto paskoloms, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas turėtų nuspręsti, kaip aiškinti šią taisyklę.

Tačiau Kasacinis teismas nesikreipė į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą <...> (**orig. p. 8**)<...>[nuoroda į jurisprudenciją]

2017 m. panašiose bylose *Tribunal d'instance de Limoges* (Limožo pirmosios instancijos teismas, Prancūzija) du kartus kreipėsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl apvalinimo taisyklės <...>, tačiau abu kartus, kai buvo pateiktas prejudicinis klausimas, kreditoriai pasitraukė iš proceso ir atsiėmė ieškinį, jie buvo linkę veikiau prarasti dideles sumas <...>, nei suteikti galimybę Europos Sąjungos Teisingumo Teismui priimti sprendimą.

Dėl to būtina pateikti naują prejudicinį klausimą.

REMDAMASIS ŠIAS MOTYVAIS.

Pirmosios instancijos teismas, prieš priimdamas galutinį sprendimą,

– **ATMETA** nepriimtino pagrindą;

– **PATEIKIA** Europos Sąjungos Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

Jeigu bendros vartotojui suteikto kredito kainos metinė norma yra 5,364511 proc., ar vadovaujantis 1998 m. vasario 16 d. Direktyvoje 98/7/EB, 2008 m. balandžio 23 d. Direktyvoje 2008/48/EB ir 2014 m. vasario 4 d. Direktyvoje 2014/17/ES nustatyta taisykle, kurios versija prancūzų kalba suformuluota taip: „*Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Si le chiffre de la décimale suivante est supérieur ou égal à 5, le chiffre de la première décimale sera augmenté de 1.*“ (versija lietuvių kalba: „Skaičiavimo rezultatas išreiškiamas bent dešimtosios dalies po kablelio tikslumu. Jeigu skaitmuo, einantis po dešimtosios dalies, yra lygus 5 arba yra didesnis, tos dešimtosios dalies skaitmuo padidinamas vienetu“), galima laikyti, kad nurodyta 5,363 proc. bendros kredito kainos metinė norma yra tiksli?

<...>